

A XXI. SZÁZAD NEMZETBIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI

1. Bevezetés

Napjainkban a nemzetállamok számos nemzetbiztonsági kihívással néznek szembe. Mielőtt azonban belemélyednék a részletekbe, tekintsük át mikor, és hogyan jelent meg ez a kifejezés a magyar köztudatban. A katonai szótárak (Katonai értelmező szótár, második, átdolgozott és bővített kiadás, Zrínyi Miklós Katonai Kiadó, Budapest, 1976), lexikonok (Katonai lexikon, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1985) ilyen kifejezést egészen a rendszerváltásig nem tartalmaztak. Egyedül a Magyar Értelmező Kéziszótárban, a nemzet szócikk 5. pontja részeként olvashatunk róla annyit, hogy „*nemzetbiztonsági mn Pol sajtó Némely államban a tőkés rendszer biztonságát szolgáló, azzal kapcs.*”¹

A rendszerváltás óta ezen a területen megjelent jogszabályok (a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek átmeneti alkalmazásáról szóló 1990. évi X. törvény, a 26/1990. (II. 14.) MT rendeletet a nemzetbiztonsági feladatok ellátásának átmeneti szabályozásáról, a Minisztertanács 3039/1990. határozata a nemzetbiztonsági szolgálatok létrehozásáról és működési feltételeiről, az 1995. CXXV évi törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról) is adósak maradtak a fogalom meghatározásával! A rendeletben szabályozták ugyan a nemzetbiztonsági szolgálatok szervezeti felépítését, és az egyes nemzetbiztonsági szolgálatok feladatait, valamint azt is, hogy a szolgálatok hatósági jogkört nem gyakorolhatnak, személyes szabadságot, korlátozó kényszerintézkedést nem alkalmazhatnak, de a nemzetbiztonság fogalmát nem határozták meg.

Nem található meg a fogalom az Országgh László által 1988-ban készített Angol-magyar nagyszótárban (Akadémiai Kiadó, kilencedik kiadás, Budapest), és az 1990-ben kiadott Oxford Student's Dictionary of Current English (Akadémia Kiadó, Second Edition by Christina Ruse) sem. Viszont az Amerikai Egyesült Államokban már az 1940-es évektől használatos (national security), ahol szintén egy (nemzet)állam biztonságával kapcsolatos kérdéseket foglalja magában². Megállapíthatjuk tehát, hogy a nemzetbiztonsági kifejezés elsősorban az amerikai nyelvterületen elterjedt, és csak a rendszerváltás után jelenik meg a hazai köztudatban.

Először az 1995-ben a Magyar Hadtudományi Társaság által kiadott Hadtudományi lexikonban találkozhatunk a nemzetbiztonság fogalmával, és itt is elsősorban katonai szempontból vizsgálják a fogalmat: „*Nemzetbiztonság: valamely állam megfelelő katonai védettségéből, külkapcsolatainak, valamint bel – és gazdaságpolitikájának helyes kialakításából eredő biztonsági helyzete. (Főleg az amerikai, de más nyugati politikai terminológiában használatos)*”³

¹ Juhász József- Szőke István- O. Nagy Gábor - Kovalovszky Miklós (szerk.): Magyar értelmező kéziszótár, M-ZS, Hetedik, változatlan kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 997. o.

² Az USA 80. Kongresszusa 1947. 09. 18-án hagyta jóvá az ország Nemzetbiztonsági Törvényét, amellyel megalakították a Nemzetbiztonsági Tanácsot, és létrehozták a Központi Hírszerző Ügynökséget.

³ Szabó József (főszerkesztő): Magyar Hadtudományi Társaság, Hadtudományi Lexikon, Budapest. 1995. 965. p.

A Magyar Rendészettudományi Társaság által 2008-ban kiadott Rendészeti szószedet már széles értelemben, és átfogóbban ad magyarázatot a kifejezésre: „Nemzetbiztonság:

- (1) Olyan –külső és belső körülmények által determinált – állapot, amelyben az adott állam zavartalanul, a teljes szuverenitás alapján gyakorolhatja funkcióit.
- (2) Adott társadalmi rendszer alapja és felépítménye, összességében az államrend egésze stabilitásának, zavartalanságának megléte.
- (3) Egy adott ország határain belül található valamennyi anyagi és humán jellegű értékek fenyegető támadástól történő összefogott, többirányú megvédése illetve ezek érvényesülése a határon belül és azon kívüli tevékenységgel.
- (4) Adott nemzet azon képessége, hogy megvédje nemzeti értékeit, érdekeit minden külső és belső fenyegetés ellen.
- (5) Adott ország (nemzet) szuverenitásának, alkotmányos rendjének, biztonsági érdekeinek titkosszolgálati eszközökkel fenntartott, támogatott külső és belső veszélyektől, fenyegetettségektől mentes állapota.”⁴

2011-ben az Országgyűlés elfogadta Magyarország Alaptörvényét, amely meghatározza a nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető feladatát:

„46. cikk. (3) A nemzetbiztonsági szolgálatok alapvető feladata Magyarország függetlenségének és törvényes rendjének védelme, nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesítése.

(4) A nemzetbiztonsági szolgálatok működését a Kormány irányítja.”

Nem tartalmazza azonban az Alaptörvény sem a nemzetbiztonság fogalmi meghatározását, megjelenik azonban a nemzetbiztonsági érdek, mint fogalom, amelyet azután Hautzinger Zoltán fejt ki részletesen.⁵ Jobb híján megpróbálom saját szavaimmal megfogalmazni a nemzetbiztonsági kihívások jelentését: Azokat a nemzetbiztonsági fenyegetéseket és kockázatokat értem alatta, amelyek próbára teszik az adott ország nemzetbiztonsági szerveinek hozzáértését, képességet, és szakmai felkészültségét. A nemzetbiztonsági kihívások, a biztonsági kihívások részét képezik.

2. A jelenlegi nemzetbiztonsági kihívások Magyarország és szövetségei vonatkozásában

Hazánk az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), az Észak- atlanti Szerződés Szervezete (NATO) és az Európai Unió (EU) tagjaként nem csak mint egy nemzetállam kell, hogy szembenézzon ezen kihívásokkal, hanem tagállamként aktívan szerepet szükséges, hogy vállaljon azok kezelésében!

Hazánk Nemzeti Biztonsági Stratégiája⁶ közel hét éve készült, mégis időszerűek az abban meghatározott kihívások, amelyeket alapul vettem jelen tanulmány elkészítésekor. Sokan és sokféleképpen rangsorolják a jelenlegi biztonsági és ezen belül a nemzetbiztonsági kihívásokat. Nem foglalkozom részletesen az energia-, a környezet-, a gazdasági biztonság területén jelentkező nemzetbiztonsági kihívásokkal. Az alábbiakban a saját tapasztalataim

⁴ Beregnyei József (szerk): Rendészeti szószedet. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest 2008. 276-277.o.

⁵ Hautzinger Zoltán: A nemzetbiztonsági érdek megjelenése a migrációban és az idegenjogban, In: Dobák Imre, Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. 267.o.

⁶ A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata, Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról,

által összeállított nemzetbiztonsági kihívásokat szeretném ismertetni, természetesen a teljesség igénye nélkül. Véleményem szerint ezek a kihívások a következők lehetnek:

- illegális bevándorlás (migráció),
- nemzetközi szervezett bűnözés,
- nemzetközi terrorizmus,
- globális és regionális konfliktusok,
- kiber fenyegetések.

3. Az illegális bevándorlás hatása hazánk és szövetségesi biztonságára

A Nemzeti Biztonsági Stratégia (NBS) 37. pontja szerint: „Az illegális migráció megjelenésével együtt járó biztonsági kockázatok kezelése az uniós tagságból fakadó kötelezettségek teljesítése mellett nemzeti érdek is, ezért az ebből fakadó biztonsági kérdéseket nemzetközi együttműködés keretében kezeljük.”.

Az illegális bevándorlók problémáinak kezelése nem mai jelenség.⁷ Már az ókori társadalmaknak is foglalkozniuk kellett a menekült problémával. Az ókori háborúk már ebben a korban is gyakran együtt jártak az ellenséges nép tagjainak etnikai, faji, vallási alapon történő üldözésével. A jelenlegi drasztikus növekedést főként az ázsiai, közel-keleti, a közép-afrikai háborúk, válságok idézték elő. Ez a közelmúlttól kiegészül a klímaváltozás hatásaiból adódó, negatív jellegű természeti jelenségekkel (éhínség, szárazság, vízhiány). Tapasztalhatjuk azt is, hogy ezekre, a konfliktusokra szorosan ráépülnek a szervezett migráns bűnözői csoportok, és komoly hasznot húzva szervezik meg a menekültek bejuttatását, elsősorban az EU tagállamaiba.

Mind a bűnözők, mind pedig a bevándorlók széleskörűen alkalmazzák az információ – és kommunikációtechnológiai eszközöket.⁸ Legalább 2,5 millió migránst szállítottak át illegálisan a határokon embercsempészek 2016-ban, ezzel átszámítva több mint 1900 milliárd forintos bevételre tettek szert az ENSZ Kábítószer- és Szervezett Bűnözés Elleni Hivatalának (UNODC) a menekültcsempészetéről szóló első globális tanulmánya alapján.⁹

A bevándorlás és a terrorizmus miatt aggódik leginkább az EU lakossága – derült ki az Európai Bizottság legfrissebb közvélemény-kutatásából. Az Eurobarometer szerint az európaiak 38 %-a a bevándorlást, 29 %-a a terrorizmust tartja az Európai Unió előtt álló legnagyobb kihívásnak. Magyarországon azonban bőven az uniós átlag felett teljesít: Észtország (62%) és Csehország (58%) után nálunk aggódnak a legtöbben a bevándorlás miatt. A magyarok mintegy 56 %-a tartja kiemelkedő problémának a migrációt.¹⁰

A brit Nemzeti Bűnüldözési Ügynökség (National Crime Agency) szerint nagyjából 700 ezer fekete-afrikai származású illegális bevándorló várakozhat Lfbiában, hogy migráncsempészek Európába szállítsák őket. Az NCA illegális bevándorlás elleni

⁷ A migráció fogalmának meghatározásával részletesen foglalkozik Ritecz György – Sallai János. A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei, 2.0. Hanns Seidel Apaítvány. Budapest, 2016. 11–22. o.

⁸ Dobák Imre: Tömeges migráció a mobilkommunikáció tükrében: Szakmai Szemle, 2017/1. 101. o.

⁹ Forrás: <https://privatbankar.hu/makro/megdobbento-adatok-menekultek-millioi-erkeztek-mar-europaba-319224> (Letöltés ideje: 2018.06.13.)

¹⁰ Forrás: <https://24.hu/belfold/2018/06/15/fordulat-immar-tobbsegben-vannak-magyarorszagon-azok-akik-nem-biznak-az-europai-unioban/> (Letöltés ideje: 2018.06.15.)

részlegének a vezetője, Tom Dowdall becslései alapján az afrikai emberkereskedelemből a csempészeknek évente 6 milliárd font (2 200 milliárd forint) jövedelme származik!¹¹

Az illegális bevándorlás kezelése azonban megosztja a szövetségeseket. Bár, az ENSZ-tagországok 2018. július 13-án megállapodtak a világszervezet globális migrációs csomagjának szövegéről, amely hírügynökségek szerint biztonságosabbá és szabályozottá teszi a migrációt, illetve visszaszorítja az embercsempészetet, hazánk és jó néhány más ország ezt másképpen látja. Az Egyesült Államok például még tavaly kivonult a tárgyalásokról. A tagországokra jogilag nem kötelező, harminchárom oldalas, 23 célt, megfogalmazó dokumentumot (The Global Compact for Safety, Orderly and Regular Migration) hivatalosan 2018 december közepén fogadják majd el a marokkói Marrákesben tartandó állam- és kormányfői értekezleten. Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter New Yorkban, a csomagról szóló tárgyalássorozaton felszólalva azt mondta: a magyar kormány első számú célja továbbra is az ország és a magyar emberek biztonságának megőrzése. Hangsúlyozta: Magyarország nem ért egyet az ENSZ globális migrációs csomagjának végleges szövegtervezetével, mert annak középpontjában a migránsok jogai állnak, holott nemcsak rájuk kellene összpontosítani, hanem azoknak a jogaira is, akik a saját hazájukban szeretnének biztonságos és nyugodt körülmények között élni.¹²

Megítélésem szerint az illegális bevándorlással, mint nemzetbiztonsági kihívással még hosszú ideig szembe kell nézni, mind a nemzeti, mind pedig szövetségi szinten.

4. A nemzetközi szervezett bűnözés kockázatai

A szervezett bűnözés Nánási László szerint „több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködése olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négyévi szabadság-vesztés vagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját vagy eszközt, szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek, és adott esetben a közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”¹³

A rendszerváltással egy időben nemcsak békés turisták és érdeklődők látogattak el a volt szovjet blokk tagállamaiba, és onnan sem csak a nyugati világ fejlődése iránt kíváncsi utazók keltek útra. Minkét irányból elkezdődött a különböző szervezett bűnözői csoportok térnyerése. Az 1990 évek első felében hazánkban a szervezett bűnözés egyre nagyobb tért nyert, és megkezdődött beépülése a politikai életbe, valamint a rendvédelmi szervekbe is (olajügylek, embercsempészet, kábítószer-kereskedelem, korrupció, nemzetközi prostitúció, pénzmosás, szervezett gépjárműlopás). Mindenhol megjelentek és megjelennek, ahol a legkisebb kockázattal a legnagyobb befektetést lehet elérni. A külföldi bűnözői csoportok (albán, csecsen, orosz, ukrán) megjelenésével egy időben elkezdődött a harc a piacokért. 1990 és 1993 között 15 személy halálával kapcsolatban merült fel a bérgyilkosság gyanúja, de számtalan eltűnés mögött is gyilkosság állt.

Az EU-hoz való csatlakozásunk után még szabadabbá vált az út a szervezett bűnözői csoportok előtt, mivel a rendvédelmi szervek csak korlátozottan jogosultak a

¹¹ Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20180710-rengeteg-migran-var-arra-hogy-europaba-csempeszek-oket.html> (Letöltés ideje: 2018.08.12.)

¹² Forrás: <https://www.hirado.hu/kulfold/cikk/2018/07/14/megallapodtak-az-ensz-globalis-migracios-folyamatarol-magyarorszag-kilephet-belole/> (Letöltés ideje: 2018.07.14.)

¹³ Nánási László: A szervezett bűnözés kérdései a magyar anyagi és eljárási büntetőjogban. Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny 2006/3. 45. o.

határokon átnyúló bűnözés elleni fellépésre, míg a bűnözői csoportok előtt semmilyen akadály nincs.

Jürgen Roth német szakértő szerint öt nagy maffia uralja a világkereskedelmet. Fő célkitűzésük a saját hatalmuk biztosítása erőszakkal, korrupcióval vagy a politikai vezetéshez fűződő kapcsolatokkal. Az ENSZ kábítószer és bűnözés elleni szervezete a szervezett bűnözés bevételeit 700 milliárd euróra becsüli (207 ezermilliárd Ft, 2012-es adat). A legjobban jövedelmező a drogkereskedelem 270 milliárd euró (80 ezermilliárd forint) bevétellel, ezt követi a termékhamisítás 200 milliárd euróval (60 ezermilliárd forint). Roth szerint az orosz maffia (fegyver, védelmi pénz) vezeti a klánok közötti rangsort, utána jön a mexikói (kokain), az olasz maffia (szemét, kábítószer, uzsora, de bűnözés minden ágában jelen vannak) Kelet-Európa (gépjárműlopás, kábítószer kereskedelem), Ázsia (elsősorban a nemzetközi szerencsejáték-üzletet, a heroin kereskedelmet és a termékhamisítást felügyeli).¹⁴ A nemzetközi szervezett bűnözés – amely az idézetből látható módon hatalmas profitra tesz szert – továbbra is komoly biztonsági, nemzetbiztonsági kihívást fog jelenteni minden ország nemzetbiztonsági szolgálatának.

5. A nemzetközi terrorizmus kockázatai

A terrorizmus fogalmának meghatározását legpontosabban talán Benjamin Netanjahu jelenlegi izraeli miniszterelnök 1995-ben megjelent művében találhatjuk meg. *„A terrorizmus a polgárokon gyakorolt szándékos, módszeres erőszak, amely az általa kiváltott félelmen keresztül politikai célokat kíván megvalósítani.”*¹⁵ Az NBS 29. pontja a következőket tartalmazza: *„A terrorizmus korunk jelentős globális fenyegetése marad, amely térben és időben eltérő és folyamatosan változó módon jelenik meg, és veszélyezteti szövetségi rendszerünket és értékrendünket.”*

Az Amerikai Egyesült Államokat 2001. szeptember 11-én ért terrortámadás utáni nemzetközi összefogásnak köszönhetően sokkal hatékonyabbá vált a terrorizmus elleni küzdelem. Nap mint nap láthatjuk azonban, hogy az erőszak közvetlen áldozatait, kárvallottait csak szimbolikus kapcsolatban állnak a terrorista akciók valódi céljaival, kiválasztásuk másodlagos jelentőségű, legtöbbször véletlenszerű. Mára ez a fenyegetés az EU-s állampolgárok mindennapjait is rendkívül negatív mértékben befolyásolja. Lássunk erre néhány ez évi példát:

*„Csaknem 450 radikalizálódott, köztük 50 iszlamista terrorizmusért elítélt szabadul 2019 végéig Franciaországban - közölte szerdán Nicole Belloubet igazságügyi miniszter, aki jelezte, hogy ezeket, az embereket a hatóságok a szabadulásuk után is megfigyelik.”*¹⁶

„Az elmúlt egy évben 9700-ról 10 800-ra emelkedett az ultakonzervatív, szlafista iszlám követőinek száma Németországban, s köztük is 1700-ról 1900-ra nőtt azoknak a száma, akik a hatóságok szerint fogékonyak lehetnek arra, hogy iszlamista terrorista váljon belőlük – derül ki a német belföldi hírszerzés és elhárítás, a Szövetségi Alkotmányvédelmi Hivatal (BfV) kedden ismertetett jelentéséből. A jelentés megállapítja, hogy Németország továbbra is az iszlamista terroristák célkeresztjében van; az Iszlám Állam nevű terrorszervezet továbbra is megpróbál menekültnek álcázott terroristákat bejuttatni

¹⁴ Forrás: <http://www.blikk.hu/aktualis/krimi/ez-az-ot-maffia-uralja-a-vilagot/lxf0yqb> (Letöltés ideje: 2018.08.15.)

¹⁵ Benjamin Netanjahu: *Harc a terrorizmus ellen.* Alexandra Kiadó, Budapest, 1995. 20. o.

¹⁶ Forrás: <http://www.korkep.sk/cikkek/friss-hirek/2018/06/06/jovore-tobb-szaz-radikalizis-iszlamista-szabadul-francia-fegyvezesekbol> (Letöltés ideje: 2018.06.18.)

Európába, és már itt lévő menekülteket is igyekeznek beszervezni, hogy terrortámadásokat hajtsanak végre.”¹⁷

„A brit hírszerzés vezetői attól tartanak, hogy a médiában Fehér Özvegyként ismert brit dzsihadista nő női terroristákat toborzott annak érdekében, hogy európai turistacélpontok ellen öngyilkos merénylettekkel támadásokat intézzon. A titkosszolgálat értesülései szerint az akció kiemelt célpontjai, közé tartozik Spanyolország, a Kanári-szigetek, Ciprus, Törökország és Görögország.”¹⁸

Körülbelül 150 egykori svéd állampolgár tért már haza az ázsiai harcmezőkről. A svéd biztonsági szolgálat (SAPO) ez év februárjában közölte, hogy tíz év alatt 200-ról 2000-re nőtt az ország biztonságát veszélyeztető radikálisok száma. Magnus Ranstorp terrorizmus-szakértő pedig azt állította, hogy a kétezer fő között eleve 150 olyan svéd állampolgár van, aki harcolni ment az Iszlám Államhoz és mostanában tért vissza szülőhazájába.”¹⁹

„Életveszélyesen megfenyegették Sebastian Kurz osztrák kancellárt. A fenyegetések nyomán az osztrák Alkotmányvédelmi és Terror-elhárítási Hivatal (BVT) hétfőn nyomozást indított. Sajtóhírek szerint az életveszélyes fenyegetések azt követően terjedtek el, hogy a kancellár bejelentette több mecset bezárását és több tucat imám kiutasítását.”²⁰

Izrael a megalapítása óta szüntelen harcot folytat a terrorizmus ellen. „A Sin Bet Belbiztonsági Szolgálat 250 nagyobb terrorcselekményt hiúsított meg idén Izraelben. A megakadályozott akciók között öngyilkos merényletek, emberrablások és fegyveres merényletek is voltak – közölte Nadav Argaman, a Sin Bet igazgatója szerdán egy Jeruzsálemben rendezett nemzetközi biztonsági konferencián. A 2015 óta gyakori „magányos farkas” merényletek többnyire a közösségi médiában folyó uszító és radikális társalgás hatására cselekednek – mondta Argaman. „A minőségi, elkötelezett emberi erőforrások, a fejlett technológia, valamint az egyedülálló és szakszerű munkamódszerek együttese révén lehetségesek és sikeresek a terrorizmus elleni csapások” – tette hozzá. „A Sin Bet sokat fektet az olyan technológiák fejlesztésébe, mint a mesterséges intelligencia, amely jelentős előrelépést jelent a szándékok és terrorista támadások előrejelzésében” – közölte Argaman.”²¹

Sokat jelent nemzetbiztonsági szempontból az egyes államok, államcsoportok nemzetközi összefogása a nemzetközi terrorizmus ellen, de ez a fenyegetés az Iszlám Állam felszámolása után sem fog elmúlni.

6. A globális és regionális konfliktusok nemzetbiztonsági kockázatai

A globális és regionális konfliktusok nemzetbiztonsági kockázataival az NBS 27. pontja foglalkozik, megállapítva, hogy „Az instabil régiók, az államok közötti és államokon belüli konfliktusok, a gyenge vagy működésképtelen államok, valamint a világban zajló

¹⁷ Forrás: http://propeller.hu/nagyvilag/3366009-kozel-ezer-fovel-nott-radikal-iszlam-koventoinek-szama?utm_source=hirkereso.hu&utm_medium=referral (Letöltés ideje: 2018.07.24.)

¹⁸ Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20180716-feher-ozvegy-samantha-lewthwaite-brit-feher-no-attert-az-islamra-es-terrortamadasokat-szervezett.htm> (Letöltés ideje: 2018.07.17.)

¹⁹ Forrás: <https://ripost.hu/cikk-hazajaban-gyilkolt-a-sved-aki-korabban-az-isis-oldalan-harcolt> (Letöltés ideje: 2018.07.14.)

²⁰ Forrás: <https://pestisracok.hu/a-mecsetbezarasok-miatt-fenyegetettek-meg-az-osztrak-kancellart/> (Letöltés ideje: 2018.06.11.)

²¹ Forrás: <https://izraelinfo.com/2018/06/14/a-sin-bet-250-terrorakciot-hiusított-meg-iden-izraelben/> (Letöltés ideje: 2018.06.14.)

erőteljes fegyverkezés potenciális veszélyt jelentenek Magyarország és szövetségesei biztonságára. Az érintett térségekben tapasztalható instabilitás, a szegénység és a demokrácia-deficit, valamint a konfliktusok jellemzően etnikai és vallási háttérre táptalajt jelentenek az országokon belüli erőszakhoz, fegyveres konfliktusokhoz, vagy az olyan, határokon átívelő fenyegetésekhez is, mint a szélsőségeség, a terrorizmus, vagy a fegyver-, kábítószer- és emberkereskedelem.”

A napi hírekből tudhatjuk milyen kockázatokat jelent az ismét nagyhatalmi babérokra törekvő putyini Oroszország. Ez jól kivehető a 2016-ban megjelent új orosz Nemzetbiztonsági Stratégiában: „*Először nevezte az Egyesült Államokat, az Oroszország nemzetbiztonságát fenyegető tényezők között a Vlagyimir Putyin elnöki rendeletével a múlt héten életbe lépett Nemzetbiztonsági Stratégia.*”²² Elsősorban ennek a nagyhatalmi politikának köszönhető az Ukrajnában kialakult instabil helyzet. Oroszország 2014 elején vette birtokba a Krím-félszigetet, és jelenleg is úgynevezett „hibrid hadviselést” folytat Ukrajna ellen, valamint támogatja a keleti országrész elszakadásáért harcoló szeparatistákat.

Egy másik friss példa az orosz törekvése az a sokakat megdöbbentő hadgyakorlat, amelyet a Dnyeszter-menti Köztársaságban rendeztek 2018 augusztus közepén. Helyi és orosz páncélozott járművek azt modellezték, hogy miképpen lehetne átkelni a Dnyeszteren, és lerohanni a szomszédos Moldáviát.²³

Hazánk és Ukrajna között is jelentkeznek sajnos nemzetbiztonsági kihívások. Ugyanis olyan oktatási törvényről döntött az ukrán parlament, amely ellehetetleníti a nemzeti kisebbségek, így a magyar anyanyelv oktatását is. Ezért Magyarország nem támogatja Ukrajna EU és NATO csatlakozási törekvéseit, amíg a magyar kisebbség helyzete nem rendeződik.

A következő komoly nemzetbiztonsági kihívásokat jelentő fenyegetettséget a Nyugat-Balkán térségen zajló folyamatok jelentik számunkra. A volt Jugoszlávia egyes országaiban fennmaradtak az etnikai feszültségek (Bosznia és Hercegovina, Horvátország, Koszovó, Macedónia) és folytatódik a szervezett bűnözői csoportok térnyerése (Albánia, Koszovó, Montenegró, Szerbia).

Természetesen biztonsági kockázatot jelentenek a távolabbi régiókban kialakult konfliktusok is, mint például a Recep Tayyip Erdogan vezette Törökország fegyveres beavatkozása Szíriában, konfliktusai az USA-val és az EU-val.

Nem csökkentek az Iraki és Levantei Iszlám Állam elnevezésű szélsőséges szunnita szervezet által keltet nemzetbiztonsági kockázatok sem. Az ENSZ kutatói fontos dolgokra jöttek rá, miután 495 elfogott terroristával interjúztak. A világszervezet szakértői arra is figyelmeztetnek, hogy a terrorizmusnak megágyazó gazdasági-társadalmi jelenségek az érintett régiókban továbbra is fennállnak, az al-Káida globális hálózata is „ellenállónak bizonyult”.²⁴

Nem tapasztalható enyhülés a hetven éve fennálló Izrael – Palesztin konfliktusban, és Izrael-Irán között is korlátozott mértékű háború folyik. „Az *izraeli hadsereg légcsepásokat mért iráni célpontokra Szíriában csütörtökön délelőtt, válaszul arra, hogy*

²² Forrás: <http://www.ieee.es/Galerias/fichero/OtrasPublicaciones/Internacional/2016/Russian-National-Security-Strategy-31Dec2015.pdf> (Letöltés ideje: 2018.08.25.)

²³ Forrás: https://index.hu/kulfold/2018/08/15/nyugtalanito_orosz_hadgyakorlat_a_dnyesztermenti_koztarsasagban/ (Letöltés ideje: 2018.08.16.)

²⁴ Forrás: https://index.hu/kulfold/2018/08/14/izslam_allam_al-kaida_ensz_jelentes_globalis_terrorizmus/ (Letöltés ideje: 2018.08.16.)

feltehetően irániak lőttek ki rakétákat éjjel Szíriából a Golán-fennsíkon állomásozó izraeli katonaságra.”²⁵

Természetesen ezekben, a konfliktusövezetekben jelen vannak a nagyhatalmak csapatokkal, fegyverekkel, katonai felszerelésekkel, tanácsadókkal, és megpróbálják saját gazdasági, nemzetbiztonsági érdekeiket érvényesíteni. *„Az USA valójában soha sem vett részt aktívan a szíriai konfliktusban. Ahogy a boszniai Szebrenyicában, úgy Damaszkuszban és Aleppóban sem nézhették tétlenül, hogy egy másik országban tömegmészárlásba kezd egy vezető. De Damaszkusz mindig is Moszkva barátja volt, így az irakihoz hasonló nyílt megszállásra nem volt kilátás. Washington ezért diplomáciai és bevált szuperhatalmi eszközeivel avatkozott be: elítélte az emberi jogok sárba tiprását, a gyilkosságokat, a vegyi fegyverek bevételét, valamint a hidegháborút idézve belekezdett a lázadók kiképzésébe és felfegyverzésébe. Valamint kihasználva az Iszlám Állam dzsihadista szervezet térnyerését, harcot hirdetett a terroristák ellen. Moszkva viszont katonákat, fegyvereket és pénzt küldött. Épp a másik oldalnak: Bassár al-Aszad mellett álltak ki.”²⁶*

A globális nemzetbiztonsági kockázatokat elemezve nem kerülhető meg Kína szerepe sem. A Donald Trump nevével fémjelzett, és a 2017. év végén megjelent Nemzetbiztonsági Stratégiában többször nemzetbiztonsági kockázatként említette a távol keleti nagyhatalmat, és az alábbi tények alaposan alá is támasztják az amerikai elnök érveit. *„Az új amerikai nemzetbiztonsági stratégia ismét szigorú fellépést ígér a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat és a szellemi tulajdon lopása ellen – mindkettő régi vád Kínával szemben. Kimaradt belőle azonban a klímaváltozás, amelyet Barack Obama nemzetbiztonsági kockázatként határozott meg 2016-os stratégiájában.”²⁷* Az FBI vádjai szerint az 58 éves Ron Rockwell Hansen 800.000 dollárt kapott, hogy Kínának kémkedjen. A utahi férfit szombaton fogták el, éppen a seattle-i reptérre tartott, hogy felszálljon egy Kínába tartó repülőre. A szövetségi nyomozók vádjai szerint Rockwell nemzetbiztonsági információkat akart átadni egy idegen kormányának.²⁸

Lehetne még sorolni Kína nagyhatalmi törekvéseire, és ez által az USA-val és más fejlett technológiával rendelkező országokra irányuló nemzetbiztonsági fenyegetéseket, de az írás korlátozott volta miatt ez nem megvalósítható.

7. A kiber fenyegetettségéből adódó veszélyek

A kiber veszélyekkel az NBS 31. pontja foglalkozik: *„Az állam és a társadalom működése – a gazdaság, a közigazgatás, vagy a védelmi szféra mellett számos más területen is – mind meghatározóbb módon a számítástechnikára épül. Egyre sürgetőbb és összetettebb kihívásokkal kell számolnunk az informatikai- és telekommunikációs hálózatok, valamint a kapcsolódó kritikus infrastruktúra fizikai és virtuális terében.”*

Ma már szinte elképzelhetetlen lenne az életünk kibertérben jelen lévő informatikai és kommunikációs hálózatok, rendszerek nélkül, amelyet természetesen a nemzetbiztonsági szolgálatok is előszeretettel használnak.²⁹ Az ott lévő bizalmas, személyes adatok védelme

²⁵ <https://24.hu/kulfold/2018/05/10/kezd-elszabadulni-a-pokol-izrael-es-iran-kozott/> (Letöltés ideje: 2018.08.16.)

²⁶ https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/az_usa_elveszitetette_a_haborut_europa_fizeti_meg_az_arat.666990.html (Letöltés ideje: 2018.08.16.)

²⁷ Forrás: <https://nemzeti.net/amerika-egyik-legerosebb-fegyvere-2-10913260.html>. (Letöltés ideje: 2018.08.16.)

²⁸ Forrás: <https://444.hu/2018/06/05/kinanak-dolgozo-kettos-ugynokot-fogtak-az-egyesult-allamokban> (Letöltés ideje: 2018.08.16)

²⁹ Deák József: Szigorúan titkos-e a jó teljesítmény?! In: Dobák Imre, Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. 170. o.

sok esetben csak korlátozottan oldható meg, az ott zajló eseményekre való ráhatásunk pedig nagyon csekély. Lássunk néhány példát ezekre a kockázatokra, kihívásokra:

A Kaspersky Lab szakértői nemrég olyan pénzügyi adathalász e-mail rohamot azonosítottak, amely kifejezetten ipari szervezetek ellen irányult. Az észlelt támadássorozat során a bűnözők kimondottan ipari vállalatokra fókuszáltak: rosszindulatú mellékleteket, tartalmazó e-maileket küldtek, amelyekben a gyanútlan áldozatoktól bizalmas információk megosztását kérték.³⁰

„Dollár százmilliók, ha nem milliárdok tűntek már el a világ legveszélyesebb kiberbűnözőinek mesterkedése miatt, de volt, aki titkos rakétakísérletek eredményeit lopta el és megint más, aki egy komplett gátat akart megbénítani. Nem mind tudtak anonimitásba burkolózni: sokan ezek közül a veszélyes hackerek közül már telepleződtek és kiderült, hogy különféle államok, például Irán, Oroszország vagy Kína kormányának megbízására cselekedtek. Az FBI a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg (PLA) öt tagját körözi, amiért 2006 és 2014 közt hat amerikai cégtől loptak információt. Többek közt atomenergiával, fémiparral és napenergiával foglalkozó vállalatok kerültek a célkeresztjükbe.”³¹

Leginkább a bankok a célpontjai a kiberbűnözésre szakosodott elkövetőknek. Jó példa erre, hogy letartóztatta az amerikai igazságügy-minisztérium a Fin7 hackercsoport három tagját. Dmytro Fedorov, Fedir Gladyr és Andrii Kopakov ukrán állampolgárok mindhárman komoly szerepet játszottak abban, hogy a Fin7 a legkomolyabb, pénzügyi területen működő kiberbűnözői csoport legyen. A Fin7 egyes becslések szerint egymilliárd dollár feletti összeget gyűjtött össze, 15 millió bankkártya adatait lopta el. Mindezeket 3600 üzlet feltörésével érték el.³²

A kibertámadások száma és hatása minden évben sokszorosára növekszik, amivel a védelmi oldalon lévők nem képesek lépést tartani. Szakértők szerint 2022-re várhatóan már 350 ezer kiberbiztonsági szakember fog hiányozni az EU-n belül, míg az egész világot tekintve ez a szám 1,8 millió szakértőt is jelenthet. A teljes körű védelem a kiberbiztonsági szakértők szerint hiú ábránd, azonban az olyan új technológiák mint a blokklánc (blockchain), segíthetik felvenni a harcot a rosszindulatú szoftverekkel és adatlopásokkal szemben.³³

8. Befejezés

A tanulmányban felvázolt, példákkal illusztrált nemzetbiztonsági kihívások elleni hatékony hazai fellépés csak egységes kormányzati támogatással, a szükséges költségvetés biztosításával lehetséges. Szövetségi szinten (ENSZ, EU, NATO) pedig a tagállamok hírszerző, katonai és rendvédelmi szerveinek szoros együttműködése garantálhatja az eredményes fellépést.

³⁰ Forrás: https://www.hirstart.hu/hk/20180803_rohamra_indultak_az_adathalaszok (Letöltés ideje: 2018.08.09.)

³¹ Forrás: <https://www.portfolio.hu/befektetes/privat-bank/a-fel-vilagot-rettegesben-tartja-a-10-legveszelyesebb-hacker.292766.html> Letöltés ideje: 2018.07.29.)

³² Forrás: <https://fintechradar.hu/penz/0802/lakat-alatt-a-legveszelyesebb-banki-hackerek/> (Letöltés ideje: 2018.08.02.)

³³ Surjányi Fanni: Hetek, 2018. 08.03., 15-17. o.